

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

| سال دوم | ویژه نامه ۲۰۸ |

موعظه / آیت‌الله حق شناس

**به اندازه اهمیت دادن
به دستورات پروردگار، به
شما اهمیت می‌دهند**

۲

روایت‌هایی از زندگی مرحوم شهیدی‌پور

**معلمی که یک دایرةالمعارف
قرآنی بود**

۳

دکتر وحید ارشدی از تأثیر وقف در اقتصاد مقاومتی می‌گوید

**وقف؛ عامل قوام و پایداری
اقتصاد کشور**

۲

پایان نهمین دوره کارگاه‌های آموزشی سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی

**دانشجویان ماداگاسکاری
«سفیران رضوی» شدند**

۴

خبر

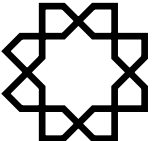
**بررسی فعالیت‌های علمی
مراسم اربعین**

نشست تخصصی بررسی فعالیت‌های علمی اربعین حسینی۱۴۰۱ با حضور اندیشمندان، پژوهشگران و استادان دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های مختلف در بعه مقام معظم رهبری در تهران برگزار شد. در این نشست حجت‌الاسلام حمید احمدی، رئیس کمیته فرهنگی و آموزشی اربعین در سخنانی با اشاره به حضور اندیشمندان خارجی در مراسم اربعین حسینی، بر ضرورت استفاده از ظرفیت اربعین برای برقراری ارتباط با آن‌ها و تولید ادبیات اربعینی تأکید کرد. وی خواستار حضور نخبگان حوزه دانشگاه در شناسایی و استفاده از ظرفیت‌های اربعین حسینی شد و از برگزاری نشست‌های ویژه روحانیون و اصحاب رسانه اعزامی به مراسم اربعین خبر داد. سیدمحمدرضا خوشرو، مسئول شورای علمی همایش‌ها و نشست‌های کمیته فرهنگی و آموزشی اربعین نیز در ادامه محورهای پنج نشست تخصصی را که برای مراسم اربعین امسال پیش‌بینی شده است برشمرد و گفت: این نشست‌ها در نجف و کربلا برگزار می‌شود و هر سال به سمت عمیق‌تر و علمی‌تر شدن پیش رفته است. در پایان این نشست حجت‌الاسلام احمدی با استقبال از پیشنهاد‌های مطرح شده برای پویایی هر چه بیشتر همایش‌های علمی که از ۱۴ الی ۱۹ صفر در کربلا و نجف برگزار خواهد شد، تصریح کرد: در این همایش‌ها تبیین شعار سال اربعین (انا من حسین)، نقش حضرت زینب(س) در استمرار نهضت حسینی، زیست اربعینی، مسائل جهان اسلام، اربعین و هم‌گرایی اسلامی و همدلی اقوام و ملت‌ها، اربعین و مقاومت اسلامی و... مورد بحث و تبادل نظر قرار می‌گیرد.

نیمکت زنده‌گی

**سربازها گاهی به
خانه بر نمی‌گردند**

محمدحسین نیکبخت |

مامقان، منطقه‌ای عالم‌خیز در نزدیکی تبریز است؛ جایی که از آن بزرگان بسیاری برخاسته و با مجاهدت‌هایشان، از مرزهای دیانت پاسداری کرده‌اند. آیت‌الله محمدحسن مامقانی یکی از این نام‌آوران و بزرگان است که شاید کمتر نامش را شنیده و درباره خدماتش به اسلام و مذهب حقه شیعه، چیزی خوانده باشید. مرحوم مامقانی از آن مجتهدانی بود که اعتقاد داشت برای تبلیغ دین و حفظ ایمان مسلمین نباید از خطر‌ها و تهدیدها ترسید، باید گام در مسیر مبارزه گذاشت و تنها برای رضای پروردگار، سختی‌ها را به جان خرید و پیش رفت. امروز ۱۸محرم مصادف با سالروز رحلت این عالم مجاهد و گرانقدر است که مدتی از عمر خود را هم در مشهدالرضا(ع) به تدریس و عبادت پرداخت. برای شناخت بهتر مرحوم مامقانی کافی است برخی از شاگردان او را بشناسیم؛ آیت‌الله سیدابوالحسن اصفهانی، آیت‌الله سیدعلی قاضی، شیخ حسنعلی نخودکی اصفهانی و علامه سیدمحسن امین. آن مرحوم در ۱۸ محرم سال ۱۳۳۳ قمری / ۵ فروردین ۱۳۸۴خورشیدی، بدرد حیات گفت و در قبرستان وادی‌السلام نجف اشرف به خاک سپرده شد.

■ **مبلغ نام‌آور**

آیت‌الله محمدحسن مامقانی در اردیبهشت سال ۱۳۰۲خورشیدی چشم به جان گشود. پدرش، آیت‌الله عبدالله مامقانی در زمره مراجع نامدار آذربایجان بود. با این حال مرحوم مامقانی پس از ولادت، مدت زیادی در آذربایجان نماند، چون خاندانش به کربلا مهاجرت کردند و در آنجا ساکن شدند. او مقدمات علوم دینی را در همین شهر فرا گرفت و سپس برای تکمیل درس راهی حوزه علمیه نجف شد. اما یک اتفاق، مرحوم مامقانی را به آذربایجان کشاند؛ مردم مامقان که نیازمند حضور عالمی آگاه برای ترویج دین بودند، از آیت‌الله محمدحسن نجفی، «صاحب جواهر» خواستند پادرمیانی کند تا فرزند جوان آیت‌الله عبدالله مامقانی برای تبلیغ دین به زادگاه و سرزمین اجدادی‌اش بازگردد و این

اتفاق افتاد. به این ترتیب شروع خدمات دینی مرحوم آیت‌الله محمدحسن مامقانی با تبلیغ و رسیدگی به امور مردم زادگاهش رقم خورد و او در همان سنین جوانی به دلیل فن بیان عالی و قدرت منطق بالایی که داشت، در عرصه تبلیغ شهرت فراوانی بدست آورد. آن مرحوم مدتی بعد به نجف اشرف بازگشت و در درس بزرگانی مانند شیخ مرتضی انصاری شرکت کرد و به اجتهاد رسید اما هرگز کار تبلیغ را کنار نگذاشت و تنها به تربیت شاگرد بسنده نکرد.

■ **مجاهدت در قفقاز**

آیت‌الله مامقانی در حدود سال ۱۳۲۸ خورشیدی در حالی که ۲۶سال داشت، برای ادامه فعالیت‌های تبلیغی دوباره عازم آذربایجان شد. او مدتی را در مامقان اقامت کرد. در این زمان به مرحوم مامقانی خبر رسید که شرایط شیعیان ساکن قفقاز بسیار وخیم است و آن‌ها از نظر داشتن مبلغ دینی، سخت در مضیقه هستند. حتماً می‌دانید که قفقاز طی دو عهدنامه ننگین

تولیت آستان قدس رضوی در مجمع مشورتی دهه پایانی ماه صفر تأکید کرد

استفاده از ظرفیت‌های ملی برای خدمت‌رسانی به زائران

محمدحزاد مشهدی - عکس رضوی

۴

نگاهی به زندگی و مجاهدت‌های آیت‌الله محمدحسن مامقانی در سالروز رحلت او

مبلغ اسلام در قلمرو تزار

گلستان و ترکمانچای از ایران جدا و بخشی از خاک روسیه تزاری شد و سیاست حکومت تزار هم مبتنی بر محدود کردن مسلمانان و تخریب مساجد بود. سفر تبلیغی به قفقاز آن هم در اوج شرایط پراختناق که شیعیان گرفتارش بودند، کاری خطرناک بود و شجاعت و جسارت بسیاری نیاز داشت اما مرحوم مامقانی بدون کمترین تردیدی راهی قفقاز شد و بیش از یک سال را در گنجه، نخجوان، شوشی و باکو به تبلیغ دین و رسیدگی به امور شرعی مردم پرداخت البته این اقدام، کار ساده‌ای نبود و مشقت‌های فراوانی به دنبال داشت. حکومت تزار در نهایت آیت‌الله مامقانی را مجبور کرد که به ایران بازگردد.

■ **سفر به مشهدالرضا(ع)**

آن مرحوم پس از بازگشت به ایران و توقفی کوتاه در مامقان، دوباره راهی نجف اشرف شد و حلقه درس او در این حوزه دیرپا با استقبال فراوان طلاب و فضلا روبه‌رو شد. مرحوم مامقانی پس از درگذشت میرزای بزرگ شیرازی (صاحب فتوای تنباکو) به عنوان مرجع تقلید شناخته شد و هزاران نفر در ایران، عراق و ترکیه از مقلدان او محسوب می‌شدند.

آن مرحوم دو سال پیش از وفاتش تصمیم گرفت برای زیارت حرم امام رضا(ع) و توقف در کنار این مضجع شریف راهی مشهد شود. این گونه بود که با وجود داشتن بیش از ۸۰ سال سن با تحمل سختی سفر، از مسیر کرمانشاه و تهران راهی مشهد شد و در شهرهای گوناگون مسیر مورد استقبال گسترده و کم‌نظیر مردم و علما قرار گرفت. در همین سفر بود که هنگام اقامت در شهر ری و ضمن زیارت حرم حضرت عبدالعظیم حسنی(ع) از مرحوم مامقانی خواستند به تهران بروند و با مظفرالدین‌شاه دیدار کنند اما او این درخواست را نپذیرفت و شاه قاجار به ناچار و برای حفظ آبرویش شخصاً به دیدار مرحوم مامقانی در شهر ری رفت. آیت‌الله مامقانی پس از ورود به مشهد و زیارت حرم رضوی، در این مکان مقدس مجلس درس و تبلیغ افتتاح کرد و حدود پنج ماه در کنار عبادت و زیارت، به تربیت طلاب حوزه مشهد پرداخت و سپس راهی نجف اشرف شد و چندی بعد در همین شهر دار فانی را وداع گفت.

منبرمجازی

ثمره خون حسین علیّه

آیت‌الله فاطمی‌نیا | عالم منصف اهل سنت، شیخ عبدالله علایی می‌گوید: «هجرت رسول اکرم(ص) برای احداث ساختمان دین بود و حرکت امام حسین(ع) برای محافظت از این بنا». باور کنید از این بهتر دیگر نمی‌شود گفت... بدانید کتاب‌های ما، علمی ما و دانشمندان ما همه از برکت نهضت امام حسین(ع) است... در واقع یزید می‌خواست با کشتن سیدالشهدا(ع) در دانشگاه دین را ببندد ولی امام حسین(ع) با خون خود و عزیزانش این در را باز نگه داشت... از همان روزهای نخستین شهادت امام حسین(ع)، امام سجاد(ع) و حضرت زینب کبری(س) به عنوان استادان دانشگاه دین کار خود را آغاز کردند... در تمام سفر کوفه و شام درس دایر بوده تا رسیدند به مدینه و مستقر شدند. در فضای خفقان مدینه فردی می‌گوید رفتم خدمت سیدالساجدین(ع) عرض کردم: یابن رسول‌الله! چگونه صبح کردید؟

جواب خیلی تلخ است. برای این جمله امام سجاد(ع) باید خون گریست. حضرت فرمودند: «شب را به صبح رساندیم در حالی که به خاطر انتساب به رسول خدا امنیت نداریم. ولی بقیه مسلمین در امنیت هستند...» اما در همان اختناق مدینه حضرت نهضت علمی به راه انداختند و این نهضت را به حضرت باقر(ع) سپردند. باز هم فضای خفقان بنی‌امیه بود. حضرت شاگردان زیادی مثل «کمیت» را تربیت و این نهضت را احیا کردند.

پس از شهادت امام باقر(ع) مدرسه به دست امام صادق(ع) افتاد. آوازه علمی امام صادق(ع) در عالم پیچید به نحوی که از سراسر جهان برای کسب علم خدمت ایشان می‌رسیدند. این مدرسه از عجایب علمی عالم است. ما در دنیا مدرسه‌های طب داریم که پزشکان به آنجا مراجعه می‌کنند. مدرسه‌های اقتصاد داریم که اقتصاددان‌ها به آنجا رفت و آمد دارند. مدارس فقه را فقها همه علوم بود. فلاسفه، عرفا، فقها، کلامیون همه و همه گمشده خود را در این نهضت علمی امام صادق(ع) می‌یافتند. پس از امام صادق(ع) نیز بقیه ائمه(ع) به سهم خود در گسترش این نهضت تلاش کردند تا رسید به عصر ما که شیخ طوسی حوزه نجف را پایه‌گذاری می‌کند. تاریخ تشکیل حوزه نجف با دانشگاه الزهراء همزمان بوده و هر دو هم با اندیشه شیعی تشکیل شده. دانشگاه الزهراء را فاطمیون تأسیس کردند. «زهراء» مذكر كلمه زهراست که به یاد حضرت زهرا(س) این دانشگاه تأسیس شد. ببینید هر دو مدرسه هزار سال سابقه دارند... نجف «قاضی، بهجت، بحرالعلوم، کاشف الغطا و شیخ انصاری» را پرورش داده است. این‌ها بزرگانی بودند که لبّ اسلام را فهمیدند. همه این برکات و معارف ثمره نهضت حضرت سیدالشهدا(ع) بوده است...